

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 21CoP/53/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7718200022
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 10. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Antónia Kandravá
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:7718200022.5

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Antónie Kandravej a členov senátu JUDr. Elišky Wagshalovej a JUDr. Moniky Tobiašovej vo veci mal. N. X., narodenej X.X.XXXX, zastúpená kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny T., dieťa rodičov: matka P. W., narodená XX.X.XXXX, bytom O. XXX, XXX XX X. pri V., zastúpená: JUDr. Miloš Kunec, advokát, Strojárska 113, Snina, otec I. X., narodený XX.X.XXXX, bytom Y. XXX, U., zastúpený: JUDr. Martina Čelková, advokátka, Štefánikova 22, Humenné, o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, o odvolaní otca proti rozsudku Okresného súdu Michalovce, č. k. 23P/1/2018 - 872 zo dňa 23.08.2022, takto

rozhodol:

Zrušuje rozsudok vo výrokoch I., II., III., IV. a VIII. a v rozsahu zrušenia vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

1. Okresný súd Michalovce (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „súd“) napadnutým rozsudkom rozhodol o návrhu matky, v ktorom žiadala, aby bol súdom upravený výkon rodičovských práv a povinností k mal. N. tak, že ju zverí do jej osobnej starostlivosti, otcovi určí výživné 150 € mesačne a upraví styk otca s maloletou každý prvý piatok v mesiaci od 15.00 hod. do 17.00 hod. v prítomnosti matky. V priebehu konania matka upravila návrh tak, že navrhla úpravu styku nepárny kalendárny víkend v čase od piatka od 16.00 hod. do nedele do 16.00 hod. a výšku výživného 200 € mesačne.

2. Návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej N. podal aj otec, v ktorom žiadal, aby súd zveril maloletú do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a upravil stretávanie počas sviatkov a prázdnin. Konanie o návrhu otca bolo vedené pod sp. zn. 23P/9/2018. Uznesením č. k. 23P/1/2018-19 z 4.5.2018 súd spojil na spoločné konanie vec vedenú pod spisovou značkou 23P/1/2018 a vec vedenú pod spisovou značkou 23P/9/2018 s tým, že konanie sa ďalej viedlo pod spisovou značkou 23P/1/2018. V priebehu konania otec upravil svoj návrh tak, že žiadal zveriť maloletú do svojej osobnej starostlivosti, matku zaviazat' výživným 150 € mesačne a upraviť styk matky s maloletou každý nepárny kalendárny víkend v čase od piatka od 16.00 hod. do nedele do 16.00 hod.

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

3. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom rozhodol cit.:

„Zveruje maloletú N. X., nar. X.X.XXXX do osobnej starostlivosti matky.

Právo zastupovať maloletú a spravovať jej majetok majú obaja rodičia.

Otec je oprávnený stretávať sa s maloletou každý nepárny kalendárny víkend v čase od piatka od 16.00 hod. do nedele do 16.00 hod. s tým, že otec je povinný v stanovený deň a v stanovený čas si maloletú prevziať a v stanovený deň a v stanovený čas maloletú vrátiť matke v mieste bydliska matky.

Matka je povinná maloletú na stretnutie s otcom pripraviť vždy riadne a včas.

Zaväzuje otca povinnosťou prispievať na výživu maloletej N. X., nar. X.X.XXXX, sumou vo výške 150 Eur mesačne, ktoré je otec povinný platiť k rukám matky, vždy do 20-teho dňa v mesiaci vopred odo dňa právoplatnosti výroku tohto rozsudku, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti matky.

Zaväzuje matku povinnosťou prispievať na výživu maloletej N. X., nar. X.X.XXXX sumou vo výške 150 Eur mesačne, od 7.2.2019 do právoplatnosti výroku rozsudku, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti matky, ktoré je matka povinná platiť k rukám otca, vždy do 20-teho dňa v mesiaci vopred.

Dlžné výživné za obdobie od 7.2.2019 do 31.7.2022 v celkovej výške 6267,92 Eur povoľuje matke splácať spolu s bežným výživným v mesačných splátkach 200 Eur s tým, že nezaplatením čo i len 1 splátky sa stáva splatné celé dlžné výživné.

Návrh kolízneho opatrovníka na uloženie povinnosti rodičom podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu zamieťa.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.“

4. Súd vec právne posúdil podľa ustanovení § 24 ods. 4; § 25 ods. 2; § 36 ods. 1; § 62 ods. 1,2,4,5; § 65 ods. 1; § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej aj „Zákon o rodine“ alebo „ZoR“) O trovách konania rozhodol podľa § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej aj „CMP“)

5. Vykonaným dokazovaním ohľadne otázky osobnej starostlivosti o maloletú súd dospel k záveru, že aktuálne je v najlepšom záujme maloletej, aby bola zverená do osobnej starostlivosti matky. Prihliadal na to, že znalecké dokazovanie preukázalo, že maloletá najmä vzhľadom na vek a pohlavie inklinuje o niečo viac k matke, preferuje ju, mama jej chýba, nie je s ňou toľko času ako vnútorne chce a potrebuje; dieťa opakovane verbalizovalo, že chce viac času tráviť s matkou, aj neverbálne prejavy dieťaťa vypovedali, že jej matka chýba. Ak by naďalej pretrvávalo toto strádanie matky maloletou, malo by to negatívny dopad na vývin maloletej, pretože strádanie, nenaplnenie nejakej emočnej potreby má vždy negatívny vplyv na psychiku dieťaťa. Rodičovské predpoklady sú u oboch rodičov rovnocenné, ani jeden z rodičov nie je vyslovene emočne zrelý a osobnostne vyvážený, ani u jedného z rodičov neboli zistené také vlastnosti, ktoré by mohli hrubo nepriaznivo pôsobiť na vývin a výchovu maloletej, alebo ju iným spôsobom ohroziť, obaja rodičia sú rovnocenní aj v schopnosti vytvoriť pre dieťa výchovné prostredie prospešné z hľadiska jeho psychického stavu a jeho ďalšieho vývinu s prihliadnutím na aktuálny vek dieťaťa. Na podklade týchto zistení dospel k záveru, že aktuálne je v najlepšom záujme maloletej, aby bola zverená do osobnej starostlivosti matky.

6. Súd vyhodnotil aj tvrdenie otca, ktorý v priebehu konania opakovane poukazoval na neschopnosť matky riadne sa postarať o maloletú, resp. že schopnosť matky postarať sa o maloletú je na omnoho nižšej úrovni než uňho, resp. v jeho domácnosti. Za účelom preukázania týchto skutočností otec opakovane navrhoval vypočuť svedkov I. W. (otec mal. P. W.), opatrovateľku detí pani P. (deti opatrovala v rokoch 2018-2019) a bývalého manžela pani P. pána U. X. a zároveň navrhol, aby sa súd oboznámil s obsahom spisu tunajšieho súdu sp. zn. 2P/229/2019 o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej P. W.. Súd nevykonal ani jeden z navrhovaných dôkazov, s odôvodením že za účelom preukázania úrovne rodičovských zručností a rodičovských schopností vykonal znalecké dokazovanie, v rámci ktorého znalec vypracoval znalecký posudok po vyšetreniach matky, otca a dieťaťa, ktorého súčasťou sú objektívne zistenia úrovne rodičovských zručností a schopností vytvoriť dieťaťu vhodné prostredie na jeho pozitívny vývin aj ohľadne vlastností rodičov a výchovných postupov, ktoré by mali negatívny vplyv na dieťa.

7. Súd tak dôvod vypočúvať svedkov k okolnostiam z minulosti nenašiel, ani oboznamovať sa s obsahom spisu, ktorý sa týka iného dieťaťa matky a v ktorom ani nebol vypracovaný znalecký posudok ohľadne rodičovských zručností a schopností matky vo vzťahu k jej inému dieťaťu. Súd opatrovateľku ako svedka

nevypočul, pretože táto zabezpečovala starostlivosť o deti v rokoch 2018-2019 a súd v danom čase neodkladným opatrením zveril mal. N. do starostlivosti otca, pretože matka prenechala starostlivosť na cudziu osobu. Súd mal za preukázané, že matka si usporiadala svoj osobný, rodinný a pracovný život, riadne zabezpečuje starostlivosť o N. počas víkendových pobytov a riadne zabezpečuje spolu so svojím druhom starostlivosť o maloletého T..

8. Otec predložil písomné vyjadrenia otca P. W. I. W., opatrovatelky H. P. a jej bývalého manžela S. X., s ktorými sa súd oboznámil a utvrdil sa vo svojom konštatovaní, že nebol dôvod vypočúvať týchto svedkov. L. P. sa vyjadrila k zabezpečovaniu starostlivosti o deti zo strany matky v rokoch 2018-2019, aktuálne sa situácia na strane matky zmenila. Pán X. je v súdnom spore s matkou ohľadne stavby nehnuteľností a finančných záväzkov, jeho vyjadrenie je evidentne pod vplyvom tejto skutočnosti voči matke negatívne zaujaté a vo vzťahu k starostlivosti o deti irelevantné, pretože pán X. v rokoch 2018-2019 vozieval pani P. k matke, nezabezpečoval starostlivosť o deti. Vyjadrenie otca mal. P. obsahuje prevažne informácie povedané dcérou P., resp. pán W. sa vyjadruje k starostlivosti matky o P., vzťah medzi matkou a pánom W. je výrazne negatívny, súdne konanie ohľadne ich dcéry nie je ukončené.

9. Otec navrhol zistiť aktuálny názor maloletej výsluchom pred súdom, avšak vzhľadom na to, že názor maloletej zisťovala znalkyňa v rámci znaleckého dokazovania (vyšetrenia u znalkyne boli v dňoch 16.9.2021, 21.10.2021 a 3.11.2021), pričom nebolo zistené, že by odvtedy došlo k nejakej zmene pomerov rodičov či dieťaťa, pre ktoré by bolo potrebné opäť zisťovať názor dieťaťa, súd ani tento dôkaz nevykonal.

10. K návrhu kolízneho opatrovníka na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti súd uviedol, že tento návrh kolízny opatrovník prezentoval až vo svojom záverečnom vyjadrení, pričom dovtedy sa opakovane vyjadroval, že navrhuje zveriť maloletú do osobnej starostlivosti matky, súd teda v konaní vôbec neskúmal, či je striedavá starostlivosť v záujme dieťaťa a či budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa, preto návrh kolízneho opatrovníka v záverečnom vyjadrení je v rozpore s jeho vyjadreniami v priebehu konania a s vykonaným dokazovaním.

11. Ohľadne úpravy styku otca s maloletou, keďže obaja rodičia mali identický návrh na úpravu stretávania, pričom stretávanie dieťaťa s matkou sa dlhodobo realizuje doposiaľ v rovnakom rozsahu, súd upravil stretávanie otca s maloletou podľa totožného návrhu oboch rodičov tak, ako je uvedené v II. výroku rozsudku.

12. Pokiaľ ide o otázku úpravy vyživovacej povinnosti, súd bral do úvahy preukázanú výšku výdavkov maloletej, výšku opodstatnených výdavkov rodičov, vyživovacie povinnosti matky k ďalším dvom maloletým deťom, výšku reálnych príjmov rodičov použijúc princíp potenciálneho príjmu podľa § 75 ods. 1 Zákona o rodine, a dospel k záveru, že je v možnostiach oboch rodičov prispievať na výživu maloletej sumou 150 € mesačne, pričom táto suma predstavuje tú časť nákladov maloletej, ktoré je povinný platiť rodič, ktorému dieťa nie je zverené do osobnej starostlivosti.

13. Súd určil matke vyživovaciu povinnosť od vykonateľnosti rozhodnutia súdu o neodkladnom opatrení (uznesenie Okresného súdu Michalovce č. k. 23P/1/2018-167 zo 7.2.2019), ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti otca, t. j. od 7.2.2019 do právoplatnosti výroku rozsudku, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti matky a otcovi určil vyživovaciu povinnosť odo dňa právoplatnosti výroku rozsudku, ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti matky.

14. Súd zamietol návrh kolízneho opatrovníka na uloženie povinnosti rodičom podrobiť sa psychologickému poradenstvu, pretože tento návrh stručne prednesený kolíznym opatrovníkom len v záverečnom vyjadrení, je nejasný, nebol presne špecifikovaný (účel uloženia povinnosti), nie je zrejmé, či je takýto návrh dôvodný a či je daná potreba uloženia povinnosti.

15. Na záver súd považoval za nevyhnutné dôrazne upozorniť oboch rodičov na opakované konštatovania znalkyne uvedené v záveroch znaleckého posudku o tom, že obaja rodičia vystavujú dieťa masívnemu konfliktu lojality, manipulujú dieťa, podrobujú ho výsluchom, nahrávajú ho, presúvajú na dieťa svoju vlastnú potrebu rivalizovať, čo nie je v záujme maloletej a môže mať na vývin maloletej negatívny dopad. Znalkyňa upozornila na mechanizmus vytvárania falošného Self, ktorého negatívne dôsledky sa môžu prejaviť v celej šírke fungovania maloletej v budúcnosti, a preto je povinnosťou

oboch rodičov ovládať a ukončiť svoju nenávisť k opačnému rodičovi a ukončiť boj postavený na vlastných zraneniach a sklamaníach. Je nevyhnutné, aby rodičia konštruktívne a bez negatívne ladených emočných prejavov medzi sebou komunikovali a zachovávali voči sebe elementárnu úctu. Súd apeluje na oboch rodičov, aby v zmysle usmernení znalkyne zmenili svoje správanie a prístup k maloletej a aby odstránili tieto záťaže vo výchove.

III. Odvolanie a vyjadrenia k odvolaniu

16. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie otec podľa § 59 CMP z dôvodov uvedených v § 365 ods. 1 písm. f/, g/, h/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“), v ktorom navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok podľa § 388 CSP zmenil tak, že zverí maloletú N. X. do osobnej starostlivosti otca, ktorý ju bude zastupovať a spravovať jej majetok, poberať prídavok na dieťa a daňový bonus a matku zaviazhe prispievať na výživu maloletej sumou 150 € mesačne k rukám otca vždy do prvého dňa kalendárneho mesiaca vopred, počnúc dňom 13.9.2022. Dlžné výživné za obdobie od 7.2.2019 do 31.7.2022 v celkovej výške 6.267,92 € povolí matke splácať spolu s bežným výživným v mesačných splátkach 200 € s tým, že nezaplatením čo i len jednej splátky sa stáva splatným celé dlžné výživné.

17. Otec maloletej sa s napadnutým rozsudkom nestotožňuje, považuje ho za nesprávny na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu. Súd po dobu troch rokov a osem mesiacov nevykonával žiaden ním navrhnutý dôkaz, všetky návrhy na dokazovanie zamietol, čím dospel k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci a v konečnom dôsledku aj k nesprávnemu rozhodnutiu, ktorým zveril maloletú do osobnej starostlivosti matky. Otec osobitne namieta odôvodnenie rozsudku, keďže má za to, že súd prvej inštancie neskúmal validáciu psychodiagnostickej správy, v ktorej znalkyňa uvádza, že vykonala vyšetrenie pomocou metodiky X. H. - Hra na pošťára, v ambulancii klinickej psychológie pre deti a dospelých, v prostredí, ktoré neeliminovalo bariéru testovania spojenú so stresom, ktorá ovplyvnila kvalitatívnu analýzu výkonu dieťaťa, ktoré prežívalo stres a obe vyšetrenia boli realizované, keď maloletá plakala a dospela na základe dvoch sedení k záveru, že z celého kontextu vyplýva, že najmä vzhľadom na vek a pohlavie maloletá inklinuje o niečo viac k matke. Znalkyňa sa v správe o vyšetrení opierala o exploračné údaje, aj napriek skutočnostiam, ktoré sama popisuje v posudku, že vyšetrenia prebiehali aj napriek defektom na strane maloletej dcéry v čase, kedy bola v strese, citovom rozporení a určitom napätí, čo mohlo ovplyvniť iné merateľné črty s dostačujúcim stupňom validity. Namieta, že súd prvej inštancie neumožnil vykonať nové znalecké dokazovanie, ani neumožnil vypočítať mal. dcéru adekvátnym spôsobom, ale oprel sa o neinformatívne správy a nezodpovedajúce podrobnosti, najmä keď je správa určená konkrétne pre potreby súdu.

18. Poukázal na článok 12 ods. 2 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, ktorý obsahuje výrok: „Na tento účel sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo administratívnom pojednávaní“. Maloletá je v školskom veku, nastúpila do prvého ročníka základnej školy, otec je presvedčený o tom, že je schopná vysloviť svoj názor. Namieta, že súd prvej inštancie zveril maloletú do starostlivosti matky aj napriek tomu, že kolízna opatrovníčka nezistila všetky skutočnosti počas celej 3,5 ročnej doby súdneho konania, v rodine matky orgán SPODaSK realizoval šetrenie iba jedenkrát, aj to na jeho urgenciu, dňa 31.3.2022, bez prítomnosti maloletej, a to aj napriek skutočnosti, že v predmetnej právnej veci bolo vydané neodkladné opatrenie. Šetrenie pomerov v rodine otca začal orgán SPODaSK týždeň pred samotným pojednávaním bez jeho prítomnosti. Ďalej otec namieta, že šetrenia ÚPSVR u mal. N. vykonávané neboli a aj preto správa kolízneho opatrovníka nie je dostatočne objektívna. V predmetnom konaní, kedy maloletá bola na základe dôkladného skúmania Krajským súdom v Košiciach matke odobratá, vykonával od začiatku konania, a to bez prítomnosti mal. N., iba jedinú šetrenie po predchádzajúcom oznámení o šetrení v jej domácnosti. Po rozhodnutí súdu prvej inštancie vo veci samej došlo k situácii, kedy sa mal. N. v čase, kedy bola v opatere matky, zverila otcovi, že sa topila a zachránila ju staršia sestra, keďže tam mama nebola. Mal. N. sa opätovne spontánne vyjadruje, že sa matky bojí, po všetkých kričích a háda sa so susedmi. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhuje, aby odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP s vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

19. Kolízny opatrovník vo svojom vyjadrení uviedol, že záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä úroveň starostlivosti o mal. dieťa. Uviedol, že úroveň

starostlivosti na strane otca je aj s pomocou jeho manželky vyhovujúcejšia. Maloleté dieťa samo uvádzalo kolíznemu opatrovníkovi, že u matky nemá zabezpečenú stravu, na ktorú je zvyknuté, že ju matka slabo oblieka, preto je po návrate z domácnosti matky stále prechladnutá, čo potvrdila aj ošetrojúca lekárka maloletej. Ďalším hľadiskom pri posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa je bezpečie dieťaťa a stabilita prostredia, v ktorom sa mal. dieťa zdržiava. Ďalej sa u maloletej vyskytli modriny v oblasti chrbta, ktoré boli rozsiahle a ku ktorým podľa slov mal. dieťaťa malo dôjsť pri hre so sestrou a to v čase, keď bola v starostlivosti matky. Dáva do pozornosti, že u mal. dieťaťa došlo k zmene postoja, keďže na základe vyjadrení maloletej je evidentné, že chce ostať v starostlivosti otca. Túto zmenu názoru nemožno prehliadať, keďže v živote maloletého dieťaťa došlo k podstatným zmenám, ktoré zmenu názoru dieťaťa spôsobili. Ide hlavne o nástup do prvého ročníka základnej školy, kde sa maloletá etablovala bez problémov, našla si nové kamarátstva a toho času si riadne plní povinnú školskú dochádzku. Maloletá je vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť schopná vyjadriť svoj názor samostatne.. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti navrhuje napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V prílohe k podaniu doručili hodnotenie žiačky zo Základnej školy T. 1, U..

20. Ďalšie podania vo veci podané neboli.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

21. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) v rámci kompetencií vyplývajúcich z ust. § 2 ods. 1 CMP v spojení s ust. § 34 CSP preskúmal napadnuté rozhodnutie podľa zásad uvedených v § 62 a nasl. CMP, bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario a po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu, rozsahom vykonaného dokazovania a skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie považuje skutočný stav za nedostatočne zistený pre spravodlivé rozhodnutie vo veci. Za daného stavu odvolací súd zrušil napadnutý rozsudok postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 389 ods. 1 písm. b) CSP a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Neúplné zistenie skutočného stavu veci považuje odvolací súd za nesprávny procesný postup, ktorým znemožnil účastníkom konania, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Tento nedostatok zároveň nemožno odstrániť v odvolacom konaní, dodržiavajúc zásadu dvojinštančnosti súdneho konania. V prejednávanej príhode sa de facto presúva dokazovanie na odvolací súd, proti záverom ktorého účastníci konania nie sú oprávnení podať riadny opravný prostriedok. Svoje rozhodnutie odôvodňuje odvolací súd nasledovne.

22. Predmetom preskúmanej veci v odvolacom konaní vzhľadom na odvolacie námietky otca vyjadrujúce nesúhlas so skutkovými zisteniami a právnym záverom súdu prvej inštancie sa stala rozhodnou otázkou posúdenia predpokladov pre zverenie maloletej do osobnej starostlivosti matke alebo otcovi či striedavej osobnej starostlivosti.

23. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní o zvolení formy starostlivosti o maloletú zvolil formu osobnej starostlivosti na strane matky. Svoje rozhodnutie zdôvodňuje tým, že zo záverov vykonaného znaleckého konania vyplynuli závery o lepších predpokladoch matky.

24. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

25. Podľa čl. 4 CMP súd aplikuje a interpretuje právo rovnako vo vzťahu k všetkým účastníkom konania. Ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme a ak je to vhodné, informuje dieťa o všetkých podstatných otázkach týkajúcich sa priebehu konania a veci samej. Ak je účastníkom konania osoba so zdravotným postihnutím, zabezpečí súd účinný prístup k spravodlivosti na rovnakom základe s ostatnými účastníkmi konania.

26. Podľa § 43 Zákona o rodine, maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. V konaniach, v ktorých sa rozhoduje o veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, má maloleté dieťa právo byť vypočuté. Názoru maloletého dieťaťa musí byť venovaná náležitá pozornosť zodpovedajúca jeho veku a rozumovej vyspelosti.

27. Podľa čl. 13 CMP účastníci konania konajú v styku so súdom osobne, ak zákon neustanovuje inak. Účastníci konania môžu konať aj prostredníctvom zástupcu, napriek zastúpeniu môže súd účastníka konania vyslychnuť, ak je to potrebné a možné.

28. Podľa § 35 CMP, je súd povinný zisťovať skutočný stav veci, ktorý je podkladom pre rozhodnutie. Znamená to, že súd je povinný zistiť v konaní skutočný stav veci, ktorý je mierou čo najbližšieho priblíženia sa hmotnoprávneho rozsahu práv a povinností a právom chránených záujmov.

29. Podľa § 36 CMP súd je povinný vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci.

30. Povinnosťou súdu starostlivosti o maloleté dieťa je po rozpade rodiny, je vždy sa snažiť vytvoriť, čo najlepšie podmienky pre nasledujúci život dieťaťa po rozpade rodiny a snažiť sa, aby sa tento zásah do rodinného života bol minimálny.

31. Z hľadiska nutnosti rozhodovať o najlepšom záujme dieťaťa v konaniach o úpravách výchovných pomerov je potrebné vždy nájsť optimálne riešenie a najvhodnejší model usporiadania vzťahov deti a rodičov po rozpade manželstva rodičov. Vyžaduje sa, aby rozhodnutie bolo v najlepšom záujme dieťaťa, potom súd musí u všetkých osôb, ktoré o zverenie dieťaťa prejavia úprimný záujem posúdiť všetky kritéria samostatne, zistiť, či sú naplnené rovnakou mierou a potom dieťa zveriť do výlučnej, či sriedavej výchovy osôb alebo prijať také opatrenia, ktoré by takýto postup v budúcnosti umožnili (porovnaj Nález Ústavného súdu ČR sp.zn. I. ÚS 2482/13).

32. Odvolací súd má za to, že súd prvej inštancie nedostatočne vyhodnotil všetky kritéria pre zvolenie formy starostlivosti dostatočným spôsobom. Základom jeho rozhodnutia je záver znalkyne o vhodnej osobnej starostlivosti na strane matky.

33. Podľa odvolateľa súd prvej inštancie nedostatočne zistil skutočný stav veci s následným nesprávnym právnym záverom, poukazujúc na to, že súd odmietol realizovať ním navrhnuté dôkazy. Je na úvahe súdu, či k navrhovanému dôkazu pristúpi. Pokiaľ súd nevyhovie návrhu na doplnenie dokazovania, musí dostatočne zdôvodniť svoj postup a uviesť dôvody, pre ktoré jeho vykonanie nezrealizoval. Ako už vyslovil Najvyšší súd SR v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/100/2018 a 5Cdo/202/2018 procesnému právu účastníka navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu o vznesených návrhoch (a dôkazoch), pokiaľ im nevyhovie, vo svojom rozhodnutí uviesť, z akých dôvodov sa tak rozhodol. Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. Pokiaľ by súd dostatočne nevysvetlil dôvody, pre ktoré dôkaz nevykonával, zasiahol by do práva účastníka na spravodlivý súdny proces.

34. V prejednávanej veci je účastníkom konania maloleté dieťa a pri rozhodovaní o všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú je potrebné rešpektovať zásadu tzv. emancipačných alebo participačných práv dieťaťa, ktoré sú v zjednodušenej podobe interpretované ako právo dieťaťa byť informované o všetkých veciach, ktoré sa ho dotýkajú, právo dieťaťa vyjadriť svoj názor, právo dieťaťa byť vypočuté. Práve integrovanie pojmu najlepšieho záujmu dieťaťa v tejto modifikovanej podobe cez realizáciu participačných práv dieťaťa plní v právnej úprave civilného procesu veľmi významnú preventívnu funkciu.

35. Súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol ako hlavný dôvod na odmietnutie návrhov otca na vykonanie ďalších dôkazov závery znaleckého dokazovania. K danému záveru však treba uviesť, že súd má posúdiť všetky dôkazy jednotlivo i v ich vzájomnej súvislosti a otázka, čo je v najlepšom záujme maloletého dieťaťa je otázkou právnou, ktorej posúdenie je vždy úlohou súdu. Odvolací súd uvádza, že pri posudzovaní pomerov, ktoré sú relevantné nato, aby súd pristúpil k úprave výkonu rodičovských práv, ako je to v prejednávanej veci, je uplatňovaný súdmi vyšší stupeň rozhodných okolností, ktorý je odôvodňovaný požiadavkou na stabilitu výchovného prostredia. Rodinná situácia maloletej N. je komplikovaná v dôsledku konfliktu jej rodičov, pomery v rodine musel súd upraviť neodkladným opatrením, a táto neštandardná situácia kladie zvýšené nároky na dôkladné zistenie skutočného stavu a posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa. Odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie sa dôsledne nevyrovnal s návrhom kolízneho opatrovníka na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností. Súd konštatoval, že návrhy kolízneho opatrovníka si navzájom odporujú, preto sa nimi nebude zaoberať, čo však nemožno považovať za správny prístup, zvlášť v tomto

konkrétnom prípade, súd mal preskúmať, dôsledne dôvody, ktoré viedli kolízneho opatrovníka k zmene jeho názoru, keďže zastupuje záujmy maloletej v konaní.

36. V priebehu odvolacieho konania kolízny opatrovník poukazuje na želanie maloletej zostať v domácnosti otca, aj vzhľadom na nedostatky v starostlivosti o dieťa zo strany matky. Absentuje vyrovnanie sa súdu s kritériom schopnosti oboch rodičov, zaistiť pre dieťa náležitý vývoj, fyzické, vzdelávacie, emocionálne, materiálne a iné potreby. Pri tomto sa zohľadňuje vek, zdravotný stav, materiálne zabezpečenie, výchovné aj intelektuálne schopnosti a morálna integrita danej osoby a jej správanie k dieťaťu (porovnaj ESLP vo veci Liubenova c/a Bulharsku zo dňa 18.10.2011 č. 13786/04 bod 73). Pri posudzovaní daného kritéria z odôvodnenia rozhodnutia súdu nevyplýva, aby zisťoval schopnosti oboch rodičov vo vzťahu k tomu, ktorý z nich má vytvorené vhodnejšie výchovné podmienky, stanovuje len, že sú na strane matky, na strane otca sa k týmto schopnostiam nevyjadruje.

37. Rovnako tak absentuje zhodnotenie súdu o tom ako prebiehala súdom nariadená forma starostlivosti o maloletú od vykonateľnosti rozhodnutia súdu o neodkladnom opatrení (uznesenie Okresného súdu Michalovce č. k. 23P/1/2018-167 zo 7.2.2019), ktorým bola maloletá zverená do osobnej starostlivosti otca. Súd len konštatuje, že matka svoj postoj a správanie zmenila a svoj život si usporiadala. Posúdenie priebehu tejto formy starostlivosti otca súd nevyhodnotil ako aj otázku zmeny prostredia u maloletej. Za dôležité možno považovať aj vyhodnotenie zverenie maloletej P. W. do starostlivosti otca a súd by mal vyhodnotiť zistenia z daného súdneho konania tak ako vykonanie dôkazu navrhol otec. Závery znaleckého dokazovanie sú len jedným dôkazom v celom dokazovaní súdu ako už bolo vyššie konštatované. Rozhodným kritériom je aj posúdenie toho ktorý z rodičov uznáva úlohu druhého rodiča v živote dieťaťa, ako je schopný komunikovať o potrebách dieťaťa.

38. V danej veci nie je úplne ustálený názor maloletej na otázku starostlivosti zo strany matky, resp. zo strany otca, bude potrebné dôkladné posúdenie jej názoru vo vzťahu k zvereniu do starostlivosti matke. Vzhľadom na vek maloletej sa predpokladá aj jej vyspelosť a za týmto účelom bude povinnosťou súdu, aby názor dieťaťa zistil, poskytol dieťaťu možnosť, aby bolo vypočuté v konaní. Súd prvej inštancie zväží, či názor dieťaťa zistí priamo alebo prostredníctvom príslušného orgánu, teda nepriamo, príp. vykoná nové znalecké dokazovanie.

39. Právo dieťaťa vyjadriť svoj názor je veľmi úzko prepojené s ochranou jeho najlepšieho záujmu, ktorý je možné vyhodnotiť práve prostredníctvom toho, čo dieťa vyjadrí. Východiskom pre posúdenie schopnosti dieťaťa vyjadriť svoj názor by mala byť prezumpcia, že dieťa je schopné svoj názor vyjadriť a to bez toho, aby to bolo potrebné preukazovať. Právo dieťaťa vyjadriť svoj názor nie je obmedzené vekovou hranicou. Ponechanie procesného priestoru pre sudcu, resp. ďalšie subjekty, ktoré môže súd pri zisťovaní a vyhodnotení názoru maloletého využiť, zabezpečí väčšiu objektivitu a individuálny prístup pri posúdení osobnosti maloletého a tiež zrejme viac eliminuje negatívne faktory, ktoré sa vyskytujú a môžu byť zneužitú na manipuláciu dieťaťa v tom najširšom kontexte.

40. Úlohou súdu je nanovo vyhodnotiť všetky rozhodné kritéria pre zvolenie formy starostlivosti o maloletú, doplniť dokazovanie v naznačenom smere a riešiť situáciu komplexným náhľadom, teda aj s ohľadom na všetky relevantné zákonom chránené hodnoty a práva všetkých dotknutých osôb a je úlohou súdu prijať čo najlepšie opatrenie v záujme maloletého dieťaťa.

41. Odvolací súd nepochybuje o tom, že je prvoradým záujmom každého dieťaťa, aby vyrastalo v bezpečnom a stabilnom výchovnom prostredí v okruhu ľudí, ktorí sú schopní a ochotní mu poskytnúť nielen materiálne zabezpečenie ale aj lásku a výchovu tak, aby sa mohlo pozitívne vyvíjať po všetkých stránkach.

42. Súd nanovo vyhodnotí otázku potreby odbornej pomoci rodičom a prípadne aj maloletej N., zdôvodnenie o odmietnutí návrhu neobstojí, sám súd je oprávnený nariadiť odbornú pomoc v konaní a následne ju vyhodnotiť. Odvolací súd je presvedčený, že má význam opatrenie súdu vo forme odbornej pomoci a môže byť prostriedkom pomoci rodičom.

43. Za danej situácie v rodine je potrebné, aby sa rodičia naučili spoločne komunikovať tak, aby dieťa nepociťovalo napätie a negativizmus, ktorý medzi nimi vládne. Schopnosť konštruktívnej komunikácie

je vecou oboch rodičov. Veci týkajúce sa maloletých detí sú vždy citlivou oblasťou, preto je potrebné k opatreniam pristupovať s maximálnou opatrnosťou.

44. Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody pristúpil odvolací súd k zrušeniu rozsudku v napadnutej časti a k vráteniu veci súdu prvej inštancie (§ 389 ods.1 písm. b) CSP a § 391 ods.1 CSP). Súd prvej inštancie nanovo rozhodne o návrhu otca a vykoná dokazovanie v naznačenom smere.

45. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie aj o trovách odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

46. Rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov; § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).